

Qualitative study of external and internal components for the globalization of the educational program in Iran University of Medical Sciences (With emphasis on human resource development management)

Saeed Yousefvand*: Graduate of Public Administration, Policy Orientation, Department of Public Administration, University of Tehran, Tehran, Iran.

Akram Hashemipour: Graduate of Public Administration, Policy Orientation, Department of Public Administration, University of Tehran, Tehran, Iran.

Mostafa Amidnejad: Master student, Department of Marketing Management, Malayer University, Malayer, Iran.

Elahe Manishdavi: Master student, Department of Marketing Management, Malayer University, Malayer, Iran.

Motahar Ziaei: Master student, Department of Marketing Management, Malayer University, Malayer, Iran.

Abstract: The main purpose of this study is to qualitatively study the external and internal components for the globalization of the educational program in Iran University of Medical Sciences With emphasis on human resource development management. The method of qualitative research and its strategy is thematic content analysis. The statistical population of this study consists of professors and managers of Iran University of Medical Sciences. Using purposeful snowball sampling method, 22 professors were selected. Data were analyzed using semi-structured interviews and data analysis based on thematic content analysis. The content analysis of the obtained data showed the situation of this university in two main categories of opportunities as well as the challenges of internationalization of the educational program in this university. Challenges and limiting factors were placed in two main categories of external factors (underlying factors and pressure factors) and internal (educational, administrative and executive process and services and support). Opportunities for the internationalization of the curriculum also included "courses from the rich Iranian civilization and culture", "joint courses", "supplementary courses" and "virtual and electronic courses". In general, and based on the results of the present study, it should be said that paying attention to internal and external organizational factors in order to develop the quality of the University of Medical Sciences in moving towards globalization is very useful and effective. → Able to operate globally.

Keywords: Internationalization, educational program, Iran University of Medical Sciences, external and internal components.

*Corresponding author: Graduate of Public Administration, Policy Orientation, Department of Public Administration, University of Tehran, Tehran, Iran.

Email: saeed_yousefvand@yahoo.com

مقدمه

بین المللی شدن به یک ویژگی قابل توجهی از آموزش عالی در بیش از دو دهه تبدیل شده است. در واقع اغلب دانشگاه هادر حال حاضر به بین المللی شدن به عنوان یک راهبرد قابل توجه نگاه می کنند که شامل یک هدف کلیدی در برنامه های راهبرد و بیانیه های آن مؤسسات است (لارسن ۲۰۱۶). بین المللی شدن آموزش عالی یکی از روش ها و سیاست هایی است که طی آن هر کشور به فراخور اقتضائات خاص خود به تأثیرات جهانی شدن پاسخ می دهد (حسینی مقدم ۱۳۹۲).

عوامل درون و برون سازمانی که در اینجا نقش متغیر مستقل را به عهده دارد شامل تمامی عوامل درون و برون سازمانی از قبیل تعهد، تنظیم، تدوین، تخصص، تفسیر، تضمین، ترکیب، رضایت شغلی مجری می باشد. پس از بررسی و مطالعات اکتشافی انجام شده هفت عامل که مهمتر به نظر می رسید، یافت شد. این هفت عامل صرفاً دربرگیرنده تمام عوامل درونی و برونی سازمان نیست و به این علت هفت عامل انتخاب شده تا از جهتی محدودیت موضوع برای دستیابی به نتایج معتبر حفظ شود و ضمناً این هفت عامل با استفاده از نظر خبرگان و اجرای فن دلفی از سایر عوامل مهمتر و کاملتر شناخته شدند (احمدیان و سالجقه ۱۳۹۷). نایت (۲۰۰۳) بیان می دارد که بین المللی شدن در سطوح ملی، منطقه ای و مؤسسه ای به عنوان فرایند ادغام ابعاد بین المللی، بین فرهنگی و جهانی در اهداف، کارکردها یا خدمات آموزش عالی است. از منظر نایت دو مؤلفه از بین المللی شدن وجود دارد: الف) بین المللی شدن در خانه یا بین المللی شدن داخلی: فعالیت هایی که به دانشجویان کمک می کند تا مهارت های بین فرهنگی و درک بین المللی را توسعه دهند (برنامه آموزشی محور) و آمادگی دانشجویان تا در یک دنیای جهانی شده فعال باشند. ب) آموزش بین المللی در خارج: همه اشکال آموزش فرامرزی، شامل تحرک دانشجویان، هیئت علمی، برنامه ها و محققان. به نظر می رسد نیاز روزافزونی برای تمایز بین بین المللی شدن دانشگاه محور (در خانه) و بین المللی شدن که تمرکزش بر آموزش بین المللی خارج از کشور یا آموزش فرامرزی است، احساس می شود (خالد ۲۰۱۷).

بین المللی شدن در خانه اصطلاحی است که بر جنبه های بین المللی در محیط دانشگاه تأکید دارد و ابعاد بین المللی/ بین فرهنگی فرایند یاددهی- یادگیری و تحقیق، فعالیت های فوق برنامه، مهارت های بین فرهنگی و ارتباط با گروه های فرهنگی را برجسته می کند. طرفداران بین المللی شدن در خانه، این باور را که بین المللی شدن منحصر به تحرک علمی میان ملت هاست، باوری کوتاه بینانه و آن را فراتر از این می بینند و شامل شرایطی می- دانند که در کلاس درس و محیط دانشگاه رخ می دهد (خراسانی ۱۳۹۶). بی لن و لیسک (۲۰۱۱) نیز معتقدند که بین المللی شدن در خانه به تنهایی هدف نیست، بلکه یک مجموعه از ابزارها و فعالیت هایی "در خانه" است که هدفش توسعه شایستگی های بین فرهنگی و بین المللی در همه دانشجویان است (بی لن و جونز ۲۰۱۵).

نایت (۲۰۰۸) مؤلفه های اصلی بین المللی شدن در خانه را با استفاده از شش دسته اصلی، تجزیه و تحلیل می کند: (۱) برنامه های آموزشی و دوره ها، (۲) فرایندهای تدریس/یادگیری، (۳) فعالیت های خارج از برنامه آموزشی، (۴) ارتباط با گروه های فرهنگی/قومی محلی، (۵) فعالیت پژوهشی و علمی، (۶) و همچنین ادغام دانشجویان و دانش پژوهان بین المللی در زندگی و فعالیت های دانشگاهی. تمرکز اصلی بین المللی شدن در خانه، برنامه ریزی آموزشی شامل محتوا و انتقال آن است. طبق نظریه (۲۰۰۵) برنامه آموزشی در قلب تجربه یادگیری دانشجو قرار دارد و برای دانشگاه ها مهمترین عرصه توسعه دانش، مهارت ها و دیدگاه های بین المللی و بین فرهنگی می باشد. بین المللی شدن برنامه آموزشی شامل فرایند ترکیب ابعاد بین المللی، بین فرهنگی و جهانی در محتوای برنامه آموزشی و همچنین نتایج یادگیری، وظایف ارزیابی، روش های تدریس و خدمات پشتیبانی از یک برنامه مطالعاتی است (لیسک ۲۰۱۵). برنامه آموزشی بین المللی در حقیقت مهم ترین بعد یا رکن نظام های آموزش عالی بین المللی شده هستند. هر برنامه بین المللی باید در عین جهانی شدن، ویژگی ها و انتظارات مناسب جامعه محلی و ملی را نیز منعکس کند. در این برنامه ها علاوه بر استفاده از رویکردها، شیوه ها و راهبردهای آموزشی موثر علمی در برنامه ها و دوره های آموزشی، از نظر محتوایی علاوه بر تحلیل و بررسی فرهنگ و دانش بومی به آموزش زبان، فرهنگ، تاریخ و

روش پژوهش حاضر کیفی بود. و از طریق مصاحبه با افراد متخصص و صاحب نظر به گویه و سؤالات مهم رسیده و آن‌ها را بر اساس تحلیل عاملی از حیث اعتبار و بار عاملی بررسی شدند. برای پاسخگویی به پرسش‌های پژوهش، از رویکرد پژوهشی کیفی و روش مصاحبه استفاده شده است. در بسیاری از متون تخصصی مربوط به روش‌های تحقیق کیفی، مصاحبه، هم به‌عنوان یک روش و هم به‌عنوان یک ابزار برای جمع‌آوری اطلاعات به حساب می‌آید (سایدمن ۲۰۱۲). جامعه پژوهش، شامل اساتید دانشگاه علوم پزشکی ایران و مدیران حوزه بین الملل این دانشگاه بود. روش نمونه‌گیری، نمونه‌گیری هدفمند بود. از این روش نمونه‌گیری با توجه به اینکه معیارهای مشخصی وجود داشت و همچنین به افراد دسترسی وجود داشت، استفاده شد. به این صورت که با توجه به اهداف مطالعه به افرادی که در این زمینه تخصص داشتند و در دانشگاه علوم پزشکی ایران و پردیس این دانشگاه بودند، مراجعه می‌شد و سؤالاتی پیرامون متغیر مورد مطالعه پرسیده می‌شد و پس از پاسخگویی و ثبت پاسخ‌ها با توجه به هدف مطالعه به سایر افراد برای شرکت در مطالعه مراجعه می‌شد.

ملاک‌های ورود به مطالعه برای شرکت‌کنندگان به این صورت بود که از بین تمام متخصصان و اساتیدی که در دانشگاه علوم پزشکی ایران مشغول به فعالیت بودند، افرادی انتخاب شدند که در سمت‌های اجرایی و اداری دانشگاه در حوزه تحصیلات تکمیلی، معاونت پژوهشی و آموزشی، دفتر همکاری‌های بین الملل و نیز در سمت‌های علمی در حوزه پژوهش و آموزش بین المللی فعالیت داشته‌اند. از بین کلیه اساتید تعداد ۲۲ نفر از آن‌ها با توجه معیارهای ذکر شده برای مشارکت و ارائه اطلاعات انتخاب شدند. همچنین مهمترین معیار خروج برای افراد شرکت‌کننده در مطالعه عبارت بودند از عدم تمایل برای ادامه شرکت در مطالعه و یا مبتلا شدن به بیماری که آن‌ها را از ادامه مطالعه منصرف می‌کرد.

همانطور که گفته شد با توجه به روش نمونه‌گیری، در هر مصاحبه انتخاب فرد مصاحبه‌شونده بعدی با راهنمایی و معرفی اساتید انجام می‌شد. جمع‌آوری اطلاعات برای پاسخ به پرسش‌ها با استفاده از مصاحبه انجام گرفت. از میان انواع مصاحبه، از روش مصاحبه نیمه‌ساختاریافته استفاده شد. راهنمای روش مصاحبه نیمه ساختار یافته به

تحلیل و ارزیابی ویژگی‌های سایر ملت‌ها و پرورش نیروی کار جهانی تکیه می‌شود (بهجتی اردکانی، یارمحمدیان، ابری و همکاران ۱۳۹۱).

بیلن (۲۰۰۷) معتقد است که هر وضعیتی متفاوت است. بنابراین، هنگام تعیین یک راهبرد برای بین المللی شدن، نظام آموزشی و شرایط محلی باید مورد توجه قرار گیرند. هیچ دستورالعملی برای بین المللی سازی در خانه وجود ندارد که برای همه دانشگاه‌ها قابل اجرا و مؤثر باشد. همانطور که شوآب (۱۹۸۳) اشاره می‌کند، نباید اصالت موقعیت‌های ویژه تصمیم‌گیری را زیر سؤال برد و یک قاعده کلی و کلیشه‌ای برای همه موقعیت‌ها حاکم کرد. موقعیت‌های آموزشی و تربیتی دانشگاه‌ها و قوانین هر کدام، دارای شرایط و پیچیدگی‌های نظری و عملی مختص به خود می‌باشند. در تعمیم و کاربرد هر الگوی پژوهشی باید ویژگی‌ها و شرایط آن موقعیت به لحاظ بافت بومی و ملی بررسی شود و با توجه به جمیع شرایط در جهت پیشبرد اهداف و ضرورت‌های جدید گام‌های عملی برداشته شود.

بین المللی شدن آموزش عالی و برنامه آموزشی در دانشگاه علوم پزشکی ایران، از چندین جنبه قابل بحث و توصیف است، نخست آنکه این امر در اسناد و بیانیه‌ها و آیین نامه‌های دانشگاهی و علمی نظیر چشم انداز ۱۴۰۴، نقشه جامع علمی کشور، اسناد دانشگاهی، سخنرانی‌های آکادمیک و پل‌های علمی دیده می‌شود. در دانشگاه علوم پزشکی ایران نیز این امر به عنوان یک اولویت از نظر رؤسای دانشگاه مطرح می‌شود، و از سویی دیگر، این دانشگاه ضمن قرار گرفتن در طرح کلان توسعه اقتصاد دانش بنیان وزارت بهداشت (طرح رساندن پنج دانشگاه و پنج واحد پژوهشی برتر کشور به تراز بین المللی) تلاش‌ها و اقدامات عملی موثری را در جهت اعتلای ابعاد بین المللی انجام داده و در حال پیگیری اقداماتی در این زمینه است (سرداری و افشاری ۱۳۹۷). شناخت محدودیت‌های بین المللی شدن دانشگاه می‌تواند تصویر روشن تری از این وضعیت را نشان دهد. با توجه به آن چه گفته شد، هدف اصلی پژوهش حاضر این است که فرصت‌ها و چالش‌های بین المللی شدن برنامه آموزشی در دانشگاه علوم پزشکی ایران چگونه است

روش کار

یافته‌ها

افراد شرکت کننده در این مطالعه ۲۲ نفر بودند که بر اساس ویژگی‌های جمعیت شناختی به صورت زیر بودند. ۱۰ نفر متخصص؛ ۷ نفر پزشک عمومی؛ ۳ دندان‌پزشک و ۲ نفر داروساز بودند. به لحاظ دامنه سنی به این صورت بودند که ۱۴ نفر بین ۳۸ تا ۵۵ و ۷ نفر بالاتر از ۵۵ سال بودند.

داده‌های به دست آمده از مصاحبه با اساتید و مسئولین دانشگاه علوم پزشکی ایران، چالش‌ها و عوامل محدود کننده در خصوص بین‌المللی شدن برنامه آموزشی را در دو مقوله اصلی عوامل برون سازمانی و درون سازمانی جای می‌دهد.

این صورت بود که ابتدا سؤالاتی از شرکت کننده پرسیده می‌شد و سپس بر اساس جوابی که ارائه می‌کرد و همچنین بر اساس هدف مطالعه روند سایر سؤالات پیگیری می‌شد. به عبارتی دیگر در مصاحبه نیمه ساختار یافته بخش‌هایی از مصاحبه ساختار یافته که در آن پرسش و پاسخ از قبل مشخص است و بخش‌هایی از مصاحبه بدون ساختار که در آن نه سؤالی از پیش تعیین شده وجود دارد و نه پاسخی از قبل هست، وجود دارد. برای تحلیل سؤالات از روش «تحلیل محتوای مضمونی» استفاده شده است. سؤالات در ابتدا ۱۰۸ سؤال بودند که پس از بررسی و انجام تحلیل عاملی تاییدی و اکتشافی نهایتاً تعداد ۶۱ سؤال باقی ماند. برای همه سؤالات بار عاملی بررسی شد. مقدار بارعاملی در تمامی موارد از ۰/۶ بزرگتر بود و این یعنی گویه‌ها نقش مهمی در تبیین هریک از عوامل دارند. آماره تی نیز در تمامی موارد از ۱/۹۶ بیشتر به دست آمده است بنابراین بارهای عاملی همه سؤالات باقی مانده مشاهده شده از نظر آماری معنادار هستند.

جدول ۱. نتایج کدگذاری چالش‌های بین‌المللی شدن برنامه آموزشی دانشگاه علوم پزشکی ایران سال ۱۳۹۸

Table 1: Results of coding the challenges of internationalization of the educational program of Iran University of Medical Sciences in 1398

چالش‌ها و عوامل محدود کننده بین‌المللی شدن	مقولات	ابعاد	راهبردها
	برون سازمانی	عوامل زمینه‌ای	عوامل فشار
زمینه سازی			
موقعیت جغرافیایی			
درون سازمانی	فرایند آموزشی	خدمات و پشتیبانی	تحریم‌ها
			دانشجویان
			اعضای هیئت علمی
	فرایند اداری و اجرایی		برنامه درسی
			فرایند اداری
			کارمندان
	خدمات و پشتیبانی		فناوری اطلاعات
			امکانات
			زبان آموزش

جدول ۲. بررسی روایی عوامل

Table 2. Checking the validity of factors

آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی (CR)	AVE	سازه‌های اصلی
۰/۹۰۶	۰/۹۳۱	۰/۷۲۹	عوامل زمینه‌ای
۰/۷۴۴	۰/۸۴۲	۰/۵۷۸	عوامل فشار
۰/۸۱۸	۰/۸۷۹	۰/۶۰۲	عوامل آموزشی
۰/۸۵۳	۰/۹۰۱	۰/۶۹۵	عوامل اداری - اجرایی
۰/۹۳۳	۰/۹۵۳	۰/۸۳۴	عوامل خدماتی-پشتیبانی

بخش‌های مختلف دانشگاه از جمله فرصت‌های مطالعاتی، تبادل استاد، همکاری‌های علمی و دسترسی به منابع را با روند کندتری مواجه می‌سازد.

عوامل درون سازمانی: فرایند آموزشی

اعضای هیئت علمی: در دانشگاه علوم پزشکی ایران بحث هیئت علمی در چهار زیر مقوله: آگاه‌سازی، تغییر دیدگاه، توانمندسازی و تشویق اشاره و تأکید شد. اساتید در زمینه بین‌المللی شدن نیازمند ایجاد بینش و آگاهی می‌باشند، ابتدایی‌ترین قدم و مهمترین نیز امر آگاه شدن نسبت به یک قضیه و مسئله است، این مهم را می‌توان با سخنرانی‌ها، جلسات و سمینارهای علمی پیرامون تغییرات و تحولات دانشگاهها در عصر جدید و به تبع آن نیازها و اولویت‌های آن به بحث و گفتگو گذاشت. نگاه بین‌المللی به دانشگاه و دانشجویان همراه با استدلال و بیان ضرورت‌ها میسر می‌شود و فرصتی است تا اساتید دیدگاه خود را اصلاح و به اهمیت تعاملات و تبادلات بین‌المللی اشراف یابند، همچنین در این زمینه نیازمند ارتقای توانمندی‌های خود متناسب با نیازهای دانشگاه در رویکرد بین‌المللی هستند.

دانشجویان: با توجه به اینکه دانشجویان مهمترین و اصلی‌ترین مشتریان درونی دانشگاه هستند، آگاهی، توانمندی و انگیزه در آنان می‌تواند به کیفیت ابعاد آموزش، پژوهش و همچنین بین‌المللی دانشگاه کمک کند.

برنامه آموزشی: در بحث برنامه آموزشی دانشگاه علوم پزشکی ایران برای همگام شدن با تغییرات و اقتضائات عصری به اقداماتی جدی در این زمینه نیازمند است، از

میانگین واریانس استخراج شده (AVE) بزرگتر از ۰/۵ است بنابراین روایی همگرا وجود دارد. آلفای کرونباخ تمامی متغیرها بزرگتر از ۰/۷ بوده بنابراین پایایی مورد تأیید است.

سیاست‌های کلان: جهت‌گیری‌ها و خط‌مشی‌سیاسی هر کشور بر نظام آموزشی تأثیر می‌گذارد. بین‌المللی شدن نیز مفهومی است که از سیاست کلی کشور و فلسفه حاکم بر آن متاثر است و این سیاست‌ها در رویارویی با سایر کشورها می‌تواند بالقوه مزایا و محدودیت‌هایی را در این مسیر ایجاد نماید.

زمینه‌سازی: حرکت به سوی بین‌المللی شدن دانشگاه مستلزم درک و پذیرش مجموعه‌ای از پیش‌نیازهای فکری، فرهنگی، اجتماعی و رفاهی است. برای نمونه پذیرش این واقعیت که می‌بایست میان فرهنگ‌های مختلف یک گفتمان مشترک ایجاد گردد و این گفتمان جز با احترام متقابل بین فرهنگ‌ها شکل نخواهد گرفت. شکل‌گیری چنین گفتمانی به رویکردی انعطاف‌پذیر برای مواجهه با چالش‌ها و مسائل پیش‌رو نیازمند است. از این رو جامعه ما نیازمند تقویت این گفتمان در راستای احترام به همه فرهنگ‌ها خواهد بود.

موقعیت جغرافیایی: یکی از موارد محدودکننده که در مصاحبه‌ها به آن اشاره شد موقعیت خاص مکانی ایران است، که در ارتباط ما با کشورهای دیگر تأثیر می‌گذارد.

تحریم: تحریم‌ها یکی از عوامل مهم بیرونی است که بر بین‌المللی شدن دانشگاه تأثیر گذار است. تحریم صرف نظر از موفقیت یا شکست در دستیابی به هدف غایی، بر

دارد که تمرکز بیشتری را به خود جلب کند. مشکل دیگر در زمینه فناوری میزان سرعت و دسترسی و پهنای باند اینترنت، همچنین دسترسی به منابع داده ها و اطلاعات علمی در هر دانشگاه است که ضرورت گسترش و توجه به آن در دانشگاه علوم پزشکی ایران به صورت محسوس نیازمند تقویت است.

زبان آموزش: بین المللی شدن دانشگاه با مسئله زبان گره خورده است. مبحث بین المللی شدن در سراسر جهان با اولویت زبان شناسی همراه با زبان انگلیسی نهادینه شده است. و آموزش و تدریس با این زبان صورت می گیرد. در دانشگاه علوم پزشکی ایران نیز تأکید بر زبان آموزش از دیدگاه اساتید مطرح می شد که مسئله مهم و لاینفک بین المللی شدن و حرکت سریع در این راستا می باشد.

امکانات دانشگاه: مؤلفه دیگری که از طرف اساتید به عنوان یک شاخص مهم در بحث بین المللی شدن اشاره شد، امکانات دانشگاه اعم از امکانات فیزیکی و ساختار ظاهری دانشگاه، امکانات رفاهی و فرهنگی است. امکانات و فضای مناسب در وهله اول می تواند به صورت قدرت جاذبه و یا دافعه در انتخاب دانشگاه منجر شود.

فرصت های بین المللی شدن برنامه آموزشی: اطلاعات در این بخش در چهار مقوله شامل: " رشته هایی برخاسته از تمدن و فرهنگ غنی ایرانی"، " دوره های مشترک"، " دوره های تکمیلی (بلند مدت و کوتاه مدت)" و " دوره های مجازی و الکترونیکی" دسته بندی شد.

رشته هایی برخاسته از تمدن و فرهنگ غنی ایرانی اساتید و متخصصان در حوزه نظام رشته ای برای ورود به عرصه بین المللی شدن و مطرح شدن در این عرصه رشته هایی نظیر زبان و ادبیات فارسی، باستان شناسی، هنر (با تمام شاخه های آن) زن و خانواده، ایران شناسی، اسلام شناسی و علوم جدیدی شامل زیست فناوری (بیوتکنولوژی)، فناوری نانو (نانوتکنولوژی)، و انرژی های تجدیدپذیر) را اشاره داشتند.

دوره های مشترک

جمله این اقدامات که در بیانات اساتید به آن اشاره شده است مواردی نظیر بازنگری در سرفصل ها، به ویژه آنکه بسیاری از این سرفصل ها بسیار قدیمی بوده و حتی نیاز دانشجویان داخلی را نیز رفع نمی کنند، تولید محتوایی با رویکرد بین المللی در برنامه های آموزشی رسمی و غیر رسمی مورد مهم دیگری است که ذکر شده است برنامه های آموزشی باید انعطاف لازم را داشته باشند تا در صورت لزوم بتوانند با نیازها و هدف های جدید خود را منطبق سازند چرا که در غیر این صورت کارایی خود را از دست داده و برای مخاطبان خود ارزش و اهمیت چندانی نخواهد داشت.

فرایند اداری و اجرایی

بروکراسی اداری: فرایند انجام امور اداری، در هر سازمانی علاوه بر وظیفه اصلی در انجام صحیح و اصولی کارهای اجرایی و اداری، گاهی باعث ایجاد اختلال و کند شدن در انجام اموری می شود که نیاز به سرعت و تسهیل بیشتری دارد. این امر نیز به عنوان عاملی که محدودیت هایی را به همراه می آورد ذکر شد.

کارمندان: کارکنان دانشگاه نیز یکی از اعضای بزرگ دانشگاهی هستند که علاوه بر اعضای هیئت علمی و دانشجویان به دلیل ارتباط مستقیم با پذیرش و انتقال دانشجویان، انجام فرایندهای اداری و ارتباط اداری با کشورهای مختلف نیازمند، آگاه سازی، توانمند سازی و لحاظ کردن تشویق و امتیازهای بخصوصی در ترغیب آنان به مبحث بین المللی شدن دانشگاه است.

خدمات و پشتیبانی

شاخص فناوری: امروزه شناسایی و معرفی بسیاری از قابلیت های یک مؤسسه از طریق بازاریابی انجام می شود و مؤسسات آموزش عالی در سراسر جهان با سرمایه گذاری در این بخش می توانند تبادلات راحتتر و مناسب تری را در کوتاه ترین مدت انجام دهند. بازاریابی و به روز ساختن سایت های دانشگاه در وهله اول می تواند باعث جذب مخاطبان شود و این مهم در دانشگاه علوم پزشکی ایران چالشی است که تا به حال روند کندی داشته و ضرورت

آموزش عالی با توجه به آنها سیاست های مربوط به آموزش زبان خارجی، حمایت از تحرک دانشجویان، جذب دانشجویان بین المللی و ارتباطات علمی بین المللی را مبتنی بر رویکردهای بین المللی سازی برنامه آموزشی شکل می دهد بافت بومی شامل موقعیت های فرهنگی، سیاسی و اقتصادی است که همه با هم در جهت بین المللی سازی فرصت ها و نیز مشکلاتی را به وجود می آورد، با این حال بافت محلی متقابلاً به بافت های جهانی و ملی پیوند می یابد (لیسک ۲۰۲۰). همچنین موقعیت اجتماعی و فرهنگی یک جامعه که بستر کلی آن را تشکیل می دهد، در صورت عدم هماهنگی با بایسته های بین المللی شدن می تواند به محدودیتی در پیشبرد اهداف یک سازمان مبدل شود. دانشجویان خارجی از کشورها و ملیت های مختلفی ممکن است وارد دانشگاه های ایران شوند و بستر جامعه ما از نظر امکانات و فضای مناسب و نیز فضای فکری و فرهنگی باید پذیرای این افراد باشد در غیر این صورت مانعی است که در طول زمان در امر آموزش هم اختلال ایجاد خواهد کرد.

اساتید در بحث چالش ها به موقعیت مکانی ایران و فاصله مکانی آن از کشورهای توسعه یافته اشاره داشتند، هر چند که موقعیت مکانی و جغرافیایی ایران سبب شده است تا کشور ما با برخی کشورهای همسایه امکان بهتری از نظر دسترسی و سهولت برای تبادلات داشته باشد، اما این امر نمی تواند به عنوان یک عامل محدود کننده مهم به شمار آید چرا که کشور ایران دارای سابقه درخشانی در ارتباط با کشورهای پیشرفته در زمینه بین المللی چه در سده های پیشین و چه قبل از انقلاب اسلامی بوده است. طبیعتاً برخی از این محدودیت ها را می توان با برنامه ریزی دقیق و آگاهانه به فرصت هایی مبدل کرد، این امر نیازمند توجه خاص و بهره برداری مناسب از این فضا است تا بتوان بر محدودیت ها فائق آمد و برخی تهدید ها را به فرصت برای ارتقای بین المللی شدن دانشگاه علوم پزشکی ایران استفاده نمود. تحریم نیز شاخص ترین عامل بیرونی است که بر عوامل داخل دانشگاه و همچنین عوامل

یکی از فعالیت های دانشگاهی مهم در حوزه بین المللی شدن ایجاد دوره های مشترک با سایر دانشگاه ها در کشورهای دیگر است. این دوره ها را می توان به صورت دوره های مشترک در مقطع کارشناسی و یا دوره های مشترک در تحصیلات تکمیلی ارائه کرد. در پایان این دوره ها مدرک مشترک (اعطای دو مدرک تحصیلی) به افراد داده می شود. این دوره ها را می توان براساس ظرفیت و نیازسنجی و یا استقبال و فرصت پیش آمده بر اساس مقتضیات برنامه های آموزشی هر دانشگاه به انجام رساند. در ضمن این دوره ها علاوه بر ارتباطات بین المللی می توانند در یک فرصت معین نتایجی بیش از نتایج روال معمول را به دانشگاه های همکار در این زمینه به ارمغان بیاورند.

بحث و نتیجه گیری

مطالعه حاضر با هدف بررسی عوامل درون و برون سازمانی پیرامون جهانی شدن برنامه درسی در دانشگاه علوم پزشکی ایران انجام شد. یافته نشان داد که عوامل برون سازمانی و درون سازمانی در شکل دهی به فرایند اساسی جهانی شدن برنامه آموزشی نقشی اساسی دارند. یافته های مطالعه حاضر با مطالعاتی همچون کراس و همکاران (۲۰۱۹)، مورفی (۲۰۲۰) و خراسانی (۱۳۹۶) همسو و همخوان است.

عوامل برون سازمانی اشاره به مؤلفه هایی دارد که جهان پیرامون دانشگاه را تشکیل می دهد، سیاست های هر کشور بر مؤسسات آموزش عالی و تبادلات دانشگاهی تأثیرگذار است، خط مشی و سیاست کشور ایران نیز تأثیرات متقابلی را بر دانشگاه دارند که می تواند به عنوان عامل بالقوه در ایجاد فرصت و یا محدودیت تأثیرگذار باشد. براساس ادعای کراس و همکاران (۲۰۱۹)، دانشگاه در ارتباط با جهان پیرامون به طور همزمان جهانی، محلی و منطقه ای عمل می کند. بافت ملی و منطقه ای حد و مرز بین المللی سازی برنامه آموزشی را تعیین می کند (خراسانی ۱۳۹۶). مسائل منطقه ای، ملی و سیاست های دولت پس زمینه بین المللی سازی است و مؤسسات

همراه بین المللی شدن و فناوری اطلاعات و ارتباطات، محیط متحولی را برای نظام های علمی در همه جای دنیا پدید آورده است. این محیط متحول به نوبه خود هم به دانشگاه ها و مؤسسات پژوهشی هم به نهادهای دولتی در سطح ملی و بین المللی فشار می آورد که مفاهیم ساختارها، روش ها و ترتیبات سنتی خود را دگرگون سازند و توسعه دهند (سرداری و افشاری ۱۳۹۳).

از مهمترین محدودیت های مطالعه حاضر این بود که شرکت کنندگان عمدتاً از دانشگاه علوم پزشکی ایران بودند و نظراتشون پیرامون عوامل درون و برون سازمانی در دانشگاه مربوطه بود و لذا در تعمیم نتایج به فرایند جهانی شدن برنامه آموزشی در سایر دانشگاه ها باید احتیاط کرد. مهمترین نقطه قوت مطالعه حاضر این بود که برای اولین بار فرایند جهانی شدن برنامه آموزشی را در دانشگاه علوم پزشکی ایران بررسی کرد و به نتایج ارزشمندی که راهگشای مطالعات آتی است رسید. پیشنهاد می شود که مطالعات آتی به بررسی این موضوع در سایر دانشگاه های علوم پزشکی بپردازند و نتایج را مقایسه کنند.

References

- Abbasi A 2012, Investigating the Factors Affecting the Internationalization of the Curriculum of Shahid Rajaei Teacher Training University from the Viewpoints of Faculty Members and Teachers of this University, Senior Graduate, Shahid Rajaei University Vol.6 ., No.2 , Pp. 23-28 [in Persian].
- Khadizah H 2016, The process of internationalization of the nursing and midwifery curriculum: A qualitative study. *Nurse Education Today* Vol.7 ., No.11 , Pp.139-145
- Arasteh H. Higher Education International Collaboration in Iran and How to Improve(2006)*Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*. Vol.12 ., No.1 , Pp. 99-115[in Persian].

خارج از دانشگاه تأثیر گذار است. تحریم ها و فشارهای تحمیل شده از سوی برخی کشورهای صاحب قدرت اقتصادی سبب شده است که محدودیت های وسیعی چه در سیاست ها و خط مشی کشور و چه در تبادلات و حتی فرصت های مطالعاتی و سفرهای خارجی دانشجویان و اساتید اثرات منفی را به همراه داشته باشد. اعضای هیئت علمی نیز نیازمند آگاه سازی، توانمند سازی، تغییر نگاه به مسئله بین المللی شدن و ضرورت آن و استفاده از تشویق و ترفیع برای پیشبرد دانشگاه در این مسیر می باشند. شناخت و توانایی می تواند زمینه ای برای تغییر نگاه آنان به عنوان اعضای اصلی دانشگاهی باشد و وظیفه دانشگاه در قبال آنها لحاظ کردن این توانایی ها و تشویق و ترغیب از طریق اعطای فرصت های ترفیع و ارتقااست (موروفی ۲۰۱۹). تقریباً در تمام نظام های دانشگاهی، هیئت علمی در دپارتمان دانشگاهی، کلید آموزش را در دست دارد. به قول لاسول آن ها تصمیم می گیرند که «چه کسی، چه چیزی را و چگونه به دست آورد». اگر بخواهیم دانشگاه را بین المللی سازی کنیم، باید هیئت علمی را بین المللی کنیم. ما باید آنها را در مسیرهای لازم حرکت دهیم. بدین ترتیب ما باید نه تنها چگونگی انجام آنچه باید انجام دهیم را در نظر بگیریم، بلکه همچنین باید این موضوع را مد نظر قرار دهیم که چیزی که باید انجام شود، چگونه هیئت علمی را تحت تأثیر قرار می دهد و چگونه می توانیم آن ها را برای فرایند، بسیج کنیم (استهل ۲۰۲۰). زبان انگلیسی در حال حاضر گسترده ترین زبان خارجی مطالعه شده در جهان است. زبان علمی در بسیاری از دانشگاه های جهان، زبان اکثر مجلات علمی در سطح بین المللی است. در واقع زبان تبادلات علمی و تخصصی زبان انگلیسی است که لازم است برای فراگیری علوم جدید و انتقال تجارب علمی و تحقیقاتی از آن بهره جست و به آن مسلط شد. همچنین دستیابی به دانش و فناوری پیشرفته برای برقراری ارتباط بین المللی میان کشورها در زمینه های مختلف آموزشی، پژوهشی و فناوری از مهمترین ابزار توسعه است. گسترش فراگیر فرصت های آموزشی به

- Internationalization in Nursing Degree Programmes: A Literature Review, *Nurse Education Today*.
- Guo Yan, Guo Shibao 2017, Internationalization of Canadian higher education: discrepancies between policies and international student experiences, *Studies in Higher Education*.
- Hakim Zade R 2010, Globalization, Internationalization of Higher Education and Interdisciplinary Curricula, *Journal of Interdisciplinary Studies in Humanities*. Vol.4 ., No.2 , Pp.1-17[in Persian].
- Hosseini Moghaddam M 2011, Globalization of Higher Education and Future of University in Iran: A Study of the Political Space. *Transnational Higher Education Association International Conference: Opportunities and Challenges*. Mashhad Ferdowsi University[in Persian].
- Hosseini Moghaddam M 2013, Internationalization of Higher Education and Future of University in Iran on the horizon 1404. Doctoral dissertation, Imam Khomeini International University[in Persian]
- Khalid J, Ali A, Islam D 2017, Internationalization as Investment for Higher Education Institutions: Introducing a Framework to Enhance Investment in Internalization Practices. *Review of Social Sciences*, Vol.2 ., No.2 , Pp. 23-28.
- Knight J 2004, "Internationalization Remodeled: Definition, Approaches, and Rationales." *Journal of Studies in International Education*, Vol.8 ., No.1 , Pp. 5-31
- Larsen Marianne A 2016, Globalisation and internationalization of teacher education: a comparative case study of Canada and Greater China, *Teaching Education*
- Leask Betty 2013, Internationalizing the Curriculum in the Disciplines Imagining New Possibilities, *Journal of Studies in International Education*
- Leask B 2016, Internationalizing Curriculum and Learning for All Students. In: Jones E., Coelen R., Beelen J., Wit H., Arefi M Hejazi B Razieh haheri R haheri (2008) The effects of international academic relationships on curriculum in higher education, *Quarterly Journal of Management and Planning in Educational Systems* , Vol.1 ., No.1 , Pp. 8-20[in Persian]
- Bozorgmehri M. (2006).International Student Admission: Experiences and Solutions. Vol.6 ., No.19 , Pp. 45-66[In Persian]
- Braun V, Clarke V 2006, Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, Vol.3 ., No.2 , Pp. 77-101.
- Choudaha R 2017, Three waves of international student mobility (1999–2020), *Studies in Higher Education*, Vol.42 ., No.2 , Pp. 825-832.
- DeWit H, Adams T 2011, Global Competition in Higher Education: A Comparative Study of Policies, Rationales, and Practices in Australia and Europe. In: Portnoi L.M., Rust V.D., Bagley S.S. (eds) *Higher Education, Policy, and the Global Competition Phenomenon. International and Development Education*. Palgrave Macmillan, New York
- DeWit H 2007, Ten years of editorial policy of the Journal of Studies in International Education: Overview, challenges, and opportunities. *Journal of Studies in International Education*, Vol.6 ., No.11 , Pp. 251-259.
- DeWit H 2011, Trends, Issues and Challenges in Internationalisation of Higher Education. Amsterdam: Centre for Applied Research on Economics and Management, School of Economics and Management of the Hoger school van Amsterdam.
- Fathi vajargah K, Ebrahimzadeh I, Farajollahi M, Khoshnodifar M 2011, Internationalization of Curriculum in Iranian Higher Education System: Challenges and Strategies. *Journal of Educational Sciences*. Vol.19 ., No.2 , Pp. 45-66[in Persian].
- Garone Anja, DCraen PV 2016, The Role of Language Skills and

Stohl M 2007, We Have Met the Enemy and He Is Us: The Role of the Faculty in the Internationalization of Higher Education in the Coming Decade, *Journal of Studies in International Education*, Vol.11 ., No.3 , Pp.359-372 .

Yamani Doozi Sorkhabi M 2009, New Approaches and Perspectives in Higher Education, Tehran: *Institute for Cultural and Social Studies* Vol.6 ., No.2 , Pp. 23-28 [in Persian]

(eds) Global and Local Internationalization. Transgressions: Cultural Studies and Education. SensePublishers, Rotterdam.

Sardar M, Afshari T 2014, Barriers to Effective Application of ICT in Student Research and Research of Graduate Students of Tabriz University, *International Conference of Iranian Higher Education Association "Development of Cross-border Higher Education"* . Vol.6 ., No.2 , Pp.30-252[in Persian]

Seidman I 2012, Interviewing as qualitative research: A guide for researchers in education and the social sciences. New York and London: Teachers College.

مجله‌ی توسعه‌ی آموزش جندی‌شاپور
فصلنامه‌ی مرکز مطالعات و توسعه‌ی آموزش علوم پزشکی
سال دوازدهم، شماره ۴، زمستان ۱۴۰۰

بررسی کیفی مؤلفه‌های برون و درون‌سازمانی جهت جهانی شدن برنامه آموزشی در دانشگاه علوم پزشکی ایران (با تأکید بر مدیریت توسعه منابع انسانی)

سعید یوسف‌وند*: دانش‌آموخته کارشناسی ارشد رشته مدیریت دولتی گرایش خط و مشی‌گذاری، گروه مدیریت دولتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

اکرم هاشمی‌پور: دانش‌آموخته کارشناسی ارشد رشته مدیریت دولتی گرایش خط و مشی‌گذاری، گروه مدیریت دولتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

مصطفی امیدنژاد: دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه مدیریت بازاریابی، دانشگاه ملایر، ملایر، ایران.

الهه منیشداوی: دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه مدیریت بازاریابی، دانشگاه ملایر، ملایر، ایران.

آقای مطهر ضیایی: دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه مدیریت بازاریابی، دانشگاه ملایر، ملایر، ایران.

چکیده: هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی کیفی مؤلفه‌های برون و درون‌سازمانی جهت جهانی شدن برنامه آموزشی در دانشگاه علوم پزشکی ایران با تأکید بر مدیریت توسعه منابع انسانی بود. روش تحقیق کیفی و راهبرد آن تحلیل محتوای است. جامعه‌ی آماری این پژوهش را اساتید و مدیران دانشگاه علوم پزشکی ایران تشکیل می‌دهد. با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند تعداد ۳۹ نفر از اساتید انتخاب شدند. داده‌ها با استفاده از مصاحبه نیمه ساختار به دست آمده و بر اساس محتوای مضمونی تحلیل شدند. تحلیل محتوای داده‌های به دست آمده وضعیت این دانشگاه را در دو مقوله اصلی فرصت‌ها و نیز چالش‌های بین‌المللی شدن برنامه آموزشی در این دانشگاه نشان داد. چالش‌ها و عوامل محدودکننده در دو مقوله اصلی عوامل برون‌سازمانی و درون‌سازمانی جای گرفت. به طور کلی و بر اساس نتایج تحقیق حاضر باید گفت که توجه به عوامل برون و درون‌سازمانی در جهت توسعه کیفی دانشگاه علوم پزشکی در حرکت به سمت جهانی شدن بسیار مفید و موثر است به نحوی که می‌توان گفت یک دانشگاه با توجه این عوامل می‌تواند در سطح طراز جهانی عمل کند.

واژگان کلیدی: بین‌المللی شدن، برنامه آموزشی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، مؤلفه‌های برون و درون‌سازمانی.

*نویسنده مسؤول: دانش‌آموخته کارشناسی ارشد رشته مدیریت دولتی گرایش خط و مشی‌گذاری، گروه مدیریت دولتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

Email:saeed_yousefvand@yahoo.com